

Rosh Chodesh: Spiritual Rejuvenation

1 Benidbar - ch. 28

11 "On the first of your months, you shall bring an olah-offering to HASHEM: two young bulls, one ram, seven male lambs in their first year, unblemished. 12 And three tenth-ephahs of fine flour for a meal-offering mixed with oil, for the one bull; and two tenth-ephahs of fine flour mixed with oil, for the one ram; 13 and a tenth-ephah of fine flour for a meal-offering, mixed with oil, for the one lamb — an olah-offering, a satisfying aroma, a fire-offering to HASHEM. 14 And their libations: a half-hin for the bull, a third-hin for the ram, a quarter-hin for the lamb — of wine. This is the olah-offering of a month in its month for the months of the year. 15 And one male of the goats

for a sin-offering to HASHEM. In addition to the continual olah-offering, shall it be made, and its libation.

4 Strive For Truth - Ed. R. Carmel.

A parable is a tale of events which never happened. Its only use, its only claim to truth, is the extent to which it helps the reader to arrive at its underlying meaning. What of the person who hears only the parable and misses its point completely?

Listening to the story and missing the message is a failing to which we all are prone. It happens to us more often than we care to admit.

5 A child plays with his toys; a broken box is a ship and he is the captain. While the game is on, illusion is reality. The ship is as real to the child as stocks and shares and real estate are to the adult. Rabbi Yisrael Salanter once said that robbing a child of his toys is as bad, in human terms, as destroying the factory or sinking the yacht of the adult. The adult may not take kindly to the comparison, but a little reflection will show that there is plenty of illusion involved in our worldly strivings, too. Even a person who is convinced that he is above the pursuit of honor is still happy if the people around him recognize his worth and unhappy if they consider him less important than he thinks himself.

6 But what does being important in other people's eyes really give a person? True honor is possessing intrinsic worth. If he has this, what does it matter if his colleagues know about it or not? If he does not have it, what does he gain if other people think he has? This is pure imagination. All it means is that if other people think he is "someone" he can more easily persuade himself of his own worth. The less confidence one has in one's own true value the more one needs the consolation of other people's approval.

Rashi:

2 וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵי יָמִים - The he-goat of the first of the month³ is treated differently by Scripture from those of the festivals "לֵאמֹר בּוֹ לֵאמֹר" - in that it says of it "[a sin-offering] to HASHEM" לְלִמְדָךְ - to teach you שֶׁמִּכְפָּר עַל שְׂאִין בּוֹ יְדִיעָה - that it atones for one who does not have awareness בְּהַחֲלָה - neither at the beginning ולא בְּסוֹף - nor at the end, the Holy One, Blessed is He, alone. וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵי יָמִים לְמִדֵּין מִמֶּנּוּ - Other he-goats are derived from it. וּמִדְּרָשׁוֹ בְּאֵנְדָה - And its⁴ midrashic interpretation in aggadah⁵ is: אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - The Holy One, Blessed is He, said, הִבְיָאוּ בְּפִרְהָ עָלַי - "Bring an atonement for Me for My having reduced the size of the moon."⁶

3 Artscroll-Rashi

8. Bereishis Rabbah 6:3; Shevuos 9a. See Rashi to Genesis 1:16, s.v. תְּמָרָה הַגְּדִילִים. According to this interpretation, לֵאמֹר is understood as "for HASHEM, on behalf of HASHEM." The idea represented by this aggadah is one of "the secrets of the Torah" which are the domain of kabbalists (Maskil LeDavid; Masores HaShas to Shevuos 9a).

7

There is a not-so-obvious reason why human beings pursue worldly pleasures so avidly. It is because they have a subconscious urge to still the pangs of spiritual hunger.

Everyone has this nameless inner yearning: the longing of the soul for its state of perfection; and indulgence in worldly pleasures is an illusory substitute for this. (Rabbi M.H. Luzzatto hints at this in *Mesillat Yesbarim*,³ in his discussion of the verse "The soul, too, is never filled.")⁴

So the adult, too, has his toys and games. But he is more obstinate about them than the child. The more you show him his mistake, the more he will insist on taking his imaginary satisfactions for the real thing.

8

When we think more deeply we see that not only the pursuit of luxuries, but life itself—the world itself—have no purpose or reality in themselves. They are nothing but a means to an end. The author of the *Tanya*, Rabbi Shneur Zalman of Liady,⁵ writes that instead of referring to the world as *yesh me-ayin* ("something created out of nothing"), as the philosophers do, we should do better to call it *ayin mi-yesh* ("nothing created out of something"). The holy essence and divine light (the "something") did not need creating; they already existed in the Source of all being. The novelty of creation was something negative: the restriction of that supreme essence and the obscuring of its light. The world, which obscures the light of God, is the "nothing" which emerged from the "something." (See *Yesha'ya* 45:7: "He who forms light and creates darkness." It is the "darkness" which needed creating; the "light" needed only to be formed and molded to its new purpose.)

9 So the "reality" of this lower world of ours is a negation of true reality — the reality of God's supreme essence. It is a suspension of the full force of this reality for the true end of all existence — the revelation of God's glory by the free choice of human beings. [In the full blaze of God's light no free choice is possible. To get a world of free beings God had to hide his light. This is why "world" in Hebrew is 'olam, which comes from a root meaning "to hide."]

People generally do not wish to fill their inner void with things of the spirit. When the day's work is over they try to fill their time with worthless occupations; with any occupation: to "kill time," as they call it. This is essential, otherwise they might be compelled to confront themselves and realize that they are... nothing, that their lives are worthless — a constant round of preparation... for what? ... a parable without meaning... an existence which is non-existence.

In our times we have been taught terrible lessons: We have been shown how possessions and the security they supposedly give can disappear overnight. We have seen how peace is no peace and how the life of whole countries and of the whole world can hang on a hair. How long will it take us before we throw away our crutches, how long before we learn that there is no possibility of ensuring a secure life in this world! If we did, Hashem would soon bestow on us true reality in place of empty parable; real satisfaction in place of vain strivings; the urge to attain high and sublime spiritual goals would replace base desires; and we would experience the reality of the spiritual life which is the sole source of pleasure and happiness in this world.

10 ואמרו חז"ל שנין שפיר ר"ח הוא ענין של הביאו עלי כפרה על שמעתי את הירח, משמע שיש אחי לקולו בהצריחה שנעשה צעת מיעוט הלצנה, שנעשה מסך המנדיל בין אורו ית' להצריחה. שעל זה מביאים קרבן לתקן זה הקלקול, ולהבין הלשון הביאו עלי כפרה ע"י פשטות, (שים צוה הריב סודות החורה), שיסודו של קרבן הוא התקרבות, כל קרבן, שקרבן עולה וכל הקרבות הם לקרב את האדם להש"ת, ואף קרבן חטאת הוא ענין של התקרבות, וכמו ש"י רש"י של כפרה הוא מל' קיונה, שפ"י הקרבן הוא מסור המסך המנדיל שנעשה ע"י החטא, וזהו היסוד של כל הקרבות, שפ"י יש התקרבות

להבורא. וזהו הענין של שפיר ר"ח, כי צמיעות הלצנה כי אחי שינוי בהנהגת הצריחה, שגם בהנמשל נעשה שינוי ונעשה מסך המנדיל, וכמו שביארנו, ושפיר ראש חודש הוא להסיר את המסך המנדיל שנעשה ע"י מיעוט הלצנה, וזהו הכונה הביאו עלי כפרה, מל' קיונה, לקח ולהסיר המסך המנדיל שנעשה צמיעות הלצנה.

10 There were people who thought that the material basis of their lives was firm and secure for all time. Then they saw it shattered in front of their eyes. If they were blessed with only a modicum of consistency they abandoned vain hopes and immediately felt a new awareness of Hashem surge into their hearts. They felt the inner strength and tranquillity of spirit which belong to those who trust in God.

This is a matter of common experience. Whoever gives up striving for the things of this world has his eyes opened to the light of truth, to the living presence of God. Things

are revealed to him that he never even hoped to attain, things completely above his personal level. Even if his renunciation is brought about by suffering, the mere retreat of the darkness lets in the light. This is the way of Hashem: "I am with the one who is crushed in spirit — and he is with Me."

12 אור ג' צ' אהו ג' ר' נים / אהוים ב

ראש חודש קשור עם דוד המלך, ושוקר ענין ראש חודש שייך לנח"ל, חלל גם מהעמיד יש רושם בהבנה, וכמו שמליו צרש"י שביאו דברי חז"ל (סנהדרין ל"ו) על הקרא וירדף עד דן, שאמרו כי שם חשש כוחו שראה שעתידין צניו להעמיד שם עגל, ע"כ, שאם הרע שעתידין צניו לנשות הניח רושם, (צראשית יד' יד) ומדה טובה מרובה, כ"ש שיש רושם וחקיקה נפשות צני ישראל מהעמיד, וצדק לזקק הכהן (רס"ס) לילה אוח ח' מנאר כי לכן אומרים הלל צדילוג צראש חודש, שצניו יש להם הכח לדג עד העתיד, ומה שאומרים הלל צראש חודש אף שאינו יו"ט, שפירוש של ר"ח הוא רק לנח"ל, וצניו ממשכום האור של העמיד להבנה, ובכח זה הם אומרים הלל, כי אלגיו יש חילוק בין הבורא להעמיד, חלל כלפי הקב"ה בכל אחד, ולכן שייך שצניו יהי רושם וחקיקה מהעמיד. ואולי וזהו הכונה שאיחא צגמ. דכחיל וכו' מנכג ישראל אומרים אוחו צדילוג. שאף שאין ראש חודש יו"ט ושפ"י דין אין לומר הלל, חלל בקדושת נפשות ישראל, יש רושם וחקיקה מן העמיד ובכח זה הם אומרים הלל

מישראל, ולכן כותב הטור כי לריך גם ראש חודש להיות יו"ט, שכל א' מהרגלים יש השפעה מיוחדת מל' מהאצות, ומשמע זה יש חיוז ראיית פנים ועלי לרגל, וכמו כן יש השפעה מיוחדת בכל ראש חודש, ורק שהשפעה של ראש חודש נסתמה צמחא העגל, שהשער של הי"ט שצטים אינו כמו השער של האצות, ונסתם השער ע"י החטא העגל, וכדכ"י יחזקאל מ' א' וציוס החודש יפתח, שכל ראש חודש יש פתיחה שער שמשה יורדת השפעה, אלא שנסתם צמחא העגל וציוס טובים שנפתחים שערם גדולים צכות האצות לא נסתמו השערים, ולעתי"ל יפתחו השערים של הראשי חדשים, ולכן כי (ישע"י סו' כג') והי' מדי חודש צחדשו, וגו' יבוא כל צמר להשתחות וגו', שיהי עליית הרגל בכל ראש חודש, כי ציסוד כל ראש חודש הוא יו"ט, רק שנסתם, ולעמיד יחצטל בהסתח, ויהי יו"ט. וכל יו"ט יש לו השפעה מיוחדת, וראשי חדשים הם השפעה של החחדשות, צגדר של אפי היום ילדתיך, שאם האדם הי' מרגיש שטכשו הוא צגדר הי' רואה צכל דבר יד פשי"ת, והי' קורא מעלמו מה רבו מעשך הי' כולם צחכמה עשית, אלא מלד הפרגל וההתישנות צהעצב נסתם זו בהכרה, וצראש חודש יורד החחדשות, צבחינת אפי היום ילדתיך.

15 חלל צודאי הלצנה אין לה אור מלד עממה, ומקבלת מן השמש. ומלא שגם צהנמשל של הלצנה — צני ישראל, יש ענין של מיעוט הלצנה, וענין המיעוט הוא צדוגמת מיעוט הלצנה, שיש מחייתו שמשפסיתין צין ישראל לאציהם שצמנים, שצאלו הזמנים אין צניו גובת פני ב', ואינם מקבלים האור מהש"ת, וכרמו הוא על אלו הזמנים שאין עושה רלונו של מקום. צצמיעות הלצנה נעשה לקולו בהצריחה, ומזה הקלקול יש זמנים אשר יש שליטה לרע, וצניו נוספין ממדריגתם.

14 צרש"י, שוים צבראו ונחמטעה הלצנה. ענ שקטרגה ואמרה א"ל לשי מלכים שישחמשו צכחר אחד, ע"כ, וכפשטות משמע שאם לא הייתה הלצנה מקטרגת הייתה להלצנה אור צפני עממה ולא הייתה מקבלת מהחמה, וצאמת יכולין לפרש, וכן משמע צכספ"ק, אף שיש צוה הריב סודות החורה, שפ"י פשטות י"ל, שגם מקודם הייתה הלצנה מקבלת מהשמש, אלא שהייתה דרך חילוקה צאופן שהייתה מקבלת חמיד מן השמש, והמיעוט של הלצנה הי' מה צצדרר חילוקה יש זמנים שאינה מקבלת האור מהשמש.

28 Why too, according to this, was the Festival allocated to them in recognition of their contribution to the Sanctuary rather than in recognition of their refusal to contribute to the golden calf? Surely it required at least as much strength of character to resist their husbands' pressure to contribute to the calf together with them than to join with their husbands in contributing to the Sanctuary!

29

To illuminate the words of the Ba'ale Tosafoth, let us turn to a comment of the Maharal on the Mishnah in Pirke Avoth which enumerates the differing human temperaments:

ארבע מדות בדעות: נוח לכעוס ונוח לרצות. יצא הפסדו בשכרו. קשה לכעוס וקשה לרצות. יצא שכרו בהפסדו. קשה לכעוס ונוח לרצות חסיד. נוח לכעוס וקשה לרצות. רשע.

There are four qualities of human temperament. He who is angered easily and is appeased easily – his loss disappears in his gain. He who is hard to anger and hard to appease – his gain disappears in his loss. He who is hard to anger and easy to appease is saintly. He who is easy to anger and hard to appease is wicked.⁶

30 The Maharal⁷ asks how it is possible to characterise a

person as saintly or wicked on the basis of temperament, which, being part of his innate nature, is usually beyond his control? Judgement as to saintliness or wickedness implies a deliberate choice between good and evil. The Maharal's answer is that if a person is by nature easily stirred to emotion, he should by nature be quick to anger, but just as quick to be appeased. Conversely, one whose emotions are not easily stirred should be just as hard to appease as he is hard to anger. Thus on the first two categories of temperament, the Mishnah refrains from praise or blame and is content to assert that one is superior to the other. However, a man who is hard to anger but easy to appease has evidently made an effort to let love of his fellow overcome the evil part of his nature, and he is therefore deemed saintly. Conversely, he who is easy to anger and hard to appease has let his antagonism to his fellow overcome the good part of his nature, and he is therefore deemed wicked.

32

This explanation of the Maharal answers the latter question we raised above with regard to the explanation of the Ba'ale Tosafoth. The refusal to contribute to the golden calf was not in itself proof of the women's nobility – or of their absolute rejection of idolatry. It could have been argued that their refusal stemmed simply from meanness and reluctance to be parted from their finery, whereas the men were more generous with their possessions. When the women donated happily to the Sanctuary, however, they proved their moral fibre, for had miserliness been part of their native temperament, they must have let their desire to honour God overcome their parsimony. Should it be argued, on the other hand, that they were generous by nature and automatically contributed to any cause, e.g. the building of the Sanctuary, then they must have let their aversion to idolatry overcome the natural tendency to contribute, when they held back from contributing towards the golden calf. It was their negative reaction to the calf together with their positive reaction to the Sanctuary that proved their worth, for in either case they must have let their choice of good or rejection of evil overcome their natural inclination, and it was therefore only after both events that they were awarded a festival of their own. The men of Israel, by contrast, under the sway of their

34

The commentary of the Ba'ale Tosafoth on this week's Sidra gives the following reason for women rejoicing on Rosh Chodesh. The Sanctuary to which they contributed so liberally was established on Rosh Chodesh, the first day of Nisan. Accordingly the days of Rosh Chodesh became festive days for them.⁵

31

ועד אחד לרעה אמר שזו מדה בינונית. ודע לך כי תמצא שיש בני אדם קשים בטבע ומפני הקושי שלהם אינם נוחים לכעוס ואינם נוחים לרצות מפני קושיים. ויש בני אדם שהם רכים בטבע בכל הם נוחים לכעוס ונוחים לרצות. כלל הדבר או שהוא קשה בכל או שהוא רך בכל. ואין הטבע נותן שיהיה נוח לכעוס ויהיה קשה לרצות שיהיה בו מן שתי המדות שזה אינו ולכן אמר שאם הוא נוח לכעוס ונוח לרצות יצא הפסדו מה שהוא נוח לכעוס בשכרו כלומר כי מה שהוא רך ונוח בעצמו מביא לו השכר והתפסד שיש לו. כי מן מה שהוא נוח לכעוס יצא שכרו שהוא נוח לרצות כי לכן אמר יצא הפסדו בשכרו מאחר כי מה שהוא נוח לכעוס גורם לו שהוא נוח לרצות כי הוא נוח בטבע בכל. וכן אם קשה לכעוס וקשה לרצות יצא שכרו מה שהוא קשה לכעוס בהפסדו שהוא קשה לרצות. ולפיכך אמר קשה לכעוס ונוח לרצות חסיד דודאי כיון שהוא קשה לכעוס טבעו קשה ומפני כך קשה לכעוס. ומה שהוא נוח לרצות בזה בודאי שהוא אהב הבריות ולכן הוא נוח לרצות ומתגבר על טבעו או איפכא שהוא בטבע רך ולכן הוא נוח לרצות ומה שהוא קשה לכעוס אין זה רק שגובר על טבעו שלא יכעוס על הבריות מפני אהבת הבריות חס על כבוד הבריות ולכן הוא חסיד בודאי. וכן אם הוא נוח לכעוס וקשה לרצות בודאי או שטבעו בודאי רך ולכן הוא נוח לכעוס ואם כן למה אינו נוח לרצות. אלא שהוא שונא הבריות ולכן אינו נוח להם לרצות מפני רשעותו. או איפכא שהוא קשה בטבע ולפיכך הוא קשה לרצות ואם כן למה אינו קשה לכעוס רק מפני שהוא שונא את הבריות ולכן הוא נוח לכעוס ולכן הוא רשע. ואמנם יש לפרש מה שאמר כאן נוח לכעוס וקשה לרצות שהוא רשע. וכן מה שאמר קשה

33

אמר ר' אלעזר א"ר חנינא לא נכתבו פנחס עד שהרגו לומרי דתיב. והיתה לו ולורעו אחריזו ברית כהונת עולם. רב אשי אמר עד ששם שלום בין השבטים שנא, וישמע פנחס הכהן וגו'. ולרב אשי הא כתיב נמי והיתה לו ולורעו. כי כתיב והיא בברכה.

R. Elazar said in the name of R. Chanina: Pinchas was not granted priesthood until he killed Zimri, as it is written, 'And it shall be for him and his progeny after him a covenant of eternal priesthood'. Rav Ashi said, Pinchas was not granted priesthood until he made peace between the tribes of Israel (in the days of Joshua, when the two and a half tribes on the other side of the Jordan built themselves a separate altar, and they were threatened with war by the rest of Israel) as it is said, 'And Pinchas the priest heard, etc'... How does Rav Ashi explain the statement (after Pinchas had killed Zimri), 'And it shall be for him, etc.'?

That is written as part of the blessing (i.e. there is to be a covenant of priesthood some time in the future)⁹

35 In the light of what we have written above, Rav Ashi's view can be well understood. The peace-making endeavour of Pinchas in the days of Joshua could have been explained by assuming that Pinchas was by nature eager for peace at any price. If so, his peace-making would have been an outcome of his natural temperament, and, therefore, hardly deserving of such a unique reward. However, his action in killing Zimri showed that he was by nature a zealot where the honour of God was concerned. As such, he would by nature have been the first to take up arms against those tribes who were suspected of straying from God's command not to set up altars apart from the Sanctuary. The priesthood was promised to him some time in the future 'because he was zealous for his God'; that is to say because he showed his zealous nature, he would therefore deserve a great reward in the future when he would fulfil the covenant of peace by overcoming his zealous nature and restoring peace among Israel. This happened when he ascertained the true and commendable motive of the tribes settled across the Jordan instead of taking up the spear in the heat of righteous passion, as he had done in the case of Zimri.

38

It is written, "And God made the two large luminaries [indicating that sun and moon were originally created the same size]; yet it is written, "The large luminary and the small luminary" [indicating that later the moon became smaller].

The moon complained before the Holy One, blessed be He: "Master of the world! Can two kings use the same crown?"

"If so," God replied, "go and diminish yourself."

אור ההתמטות

41

אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד? פירוש: העולם כאשר הוא במציאתו הינו חסר, חסרונו הוא שהלב אינו טובל שחפותו שיהיה בכתב השליטה (עין מש"כ כבוד זה במאמר "בכל לבבך: גדיים באהוד"). תלב תובע לעצמו גדלות. היינו שעבודת ה' הפנימית תובר והכובד בעולם עוד יותר מהשגת השכל.

לכ"י ומעטי עצמך. בעולם הבלי מתוקן תיקונו של הלב הוא דוקא בהתמטות, ואז פשיגים את הגילוי הבא על ידי ביטול עצמית ומסור. הייתה מושל בלילה, כי גם בחסר רב אשר לא יגיע לשם אור השכל, יגיע אור ההתמטות, כי בזה זוכה להתקרב אל ה', כמש"כ מהר"ל.

הואיל ואמרת לפניך דבר הגון וכו', האדם מתרשם על צורך ההתמטות וסובר ששיאם האנוכיות טובה להתעלות רותנית. היינו שהלב שואף למצב של תיקון כשגם הגדולה תהיה לשם שמים.

לכ"י ומשול ביום ובלילה. - "נחמה היא" (רש"י). היינו שסוף סוף יש ללב כעין שליטה על השכל, כי השכל נצרך להודיע משאיפת האמת שבלב, ובלאו הכי הוא עלול לסטות לגמרי מדרך האמת.

שרבא בסיורא נאי אהני. - אבל הלב סוען שלמות רב הכמות של אור השכל והצלחותיו המרשימות, אור ההתמטות בכל במיעוט ומעטים נפח אשר יכירו את חשיבותו, אודותו, רוב בני אדם סוברים שביקורת עצמית ומסור מביאים לקטנת דמיון וצננות.

זיל, לימנו בך ישראל ימים ושנים. כדי לברר את הדין תלה הקביה את קביעות מועדי ישראל - שהם זמני התעלות הנפש התקרבות אל ה' - בחודשי הלבנה.

י"ומא נמי... מנו ביה תקופתא. אבל זרי המועדים נקבעים גם לקי תקופת החמה. היינו שהתקרבות אל ה' דורשת גם את השכל כאורל לא עם הארץ חסיד (אבות ב. ה). [וכן כתב הרמב"ם (סוף הלכות שמיטה ויובל) במי שמחליט להקדיש את כל חייו לעבודת ה' סתורה, אשר נדבה רוחו אחר" (לב) "הגיעו מדע" (שכל).] ואם כן שוב אין ברור שהלב הוא העיקר.

זיל, ליקרו צדיקים בשמך. בזה מגלה השי"ת שתוכן מדרגת הצדיק (כי "שם" היינו תוכן) הוא כח ההתמטות.

חזיה דלא קא מתבא דעתה. כי עדיין אין ברור לעין כל שגולות הצדיקים היא דוקא במה שמקטנים את עצמם, ועדיין מקום ללב לשמור שיתר קידוש ה' יהיה אם הצדיקים יוכו לתורה ולגדולה גם יחד ויגנו נשיאתם ברוב.

הביאו עלי על שמיעתתי את הירח... שיעיר של ראש חדש. - כיון שהקביה מצוה לתבאי קרבן, שעניו התקרבות, דוקא בזמן התחדשות הלבנה, שאו היא בתכלית מיעוטו, בזה מראה בפועל שבת ההתמטות הוא העיקר (כמש"כ לעיל בשם מהר"ל), ובה סרה חלונת הלבנה, ועין הביאו עלי ככורה פירוש: כלבבכם, להסיר הקושיא הגיל ולקנותה מן הלב לגמרי. (ועוד רמז לזה במה ששעירי ראשי חודשים ושל

36 Our Sages say: מוכייר לו על כל מעשיו. "Whoever overcomes his natural traits, all his sins are forgiven." In its context, this axiom deals with one who removes from his heart a grudge against those who have sinned against him, but the moral is valid for the whole Torah. True worship of God is shown where man fulfills the Divine will even when it entails changing his own nature. Such was the deed of Abraham at the Akedah, such was the deed of Pinchas, and such was the deed of the women of Israel. In one way or another it is the Torah's demand of every Jew.

אבנא באברהם אבני שקודם שנתגלה לו השי"ת בתוך כבוד הגיע

37

וכן מציו באברהם אבני שקודם שנתגלה לו השי"ת בתוך כבוד הגיע מצוה לשלמות והסדר כמו שכתוב "את הנפש אשר עשו בחרד" - "נפשתא דשעבידו לאורייתא בחרד". שהכניס תחת כנפי השכינה, הנחילם בזה את הסוד הנעלה ביותר בעולם הזה ובעולם הבא, וכמעט כל נסיונותיו שבאו אח"כ היו בכיוון הגבורה: יל לך - לעזב את אביו לעת זקנתו לשם קיום מצוה ה'; מלחמת המלכים; ברית מילה, שהפרידה בינו לבין שאר האנושות, וכן טען (כיר מ"ה) יעד שלא מלתי היו באים ומחזקים לי, האמר משמלתי הם באים ומחזקים לי? (פי' שלא יבואו עוד להתעיר); א"ל הקביה לדין שאני אלקיך... - פי' שהנבון היה קשה בשבילו כי היה נבונך למדת תוספת הסובות בו, אבל דוקא עיי גימור זה העבודה הכרוכה בו התעורר להכיר את אלוהותו יתברך באופן הרבה יותר נעלה, כי מה שעשה מקודם רק על פי מדה, עושה הוא כעת על פי הכרת עמוקה ומחוקת הרבה יותר באמונתו יתברך, וכן בגירוש ישמעאל הגר על פי מצוה ה'; ועל הכל בנוינתו הקשה ביותר, נסיון העקידה שבעמדו בו באמר לו מאת ה' יענה ידעתי כי ירא אלקים אתי, כלומר שזכה אברהם לשנות את שלמות מדה היראה במובנה העליון ביותר - שמקבל על עצמו עול מלכותו יתברך בלי שום התמיינות, ומוכן לומר על כל קניניו הנשמיים הרוחניים כאחד מפני חדר בן עזר.

39

- רבי שמעון בן פאי רמי: כתיב ויש אלקים אח שני המאורות הגדולים, וכתיב את המאור הגדול ואת המאור הקטן? - אמרה ירח לפני הקביה: רבנו על שלום, אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד? אמר לה: לכי ומעסי את עצמך, אמרה לפני, רבנו של שלום, והאיל ואמרת לפניך דבר הגון אמעיש את עצמי? אמר לה, לכי ומשול ביום ובלילה, אמרה ליה: מאי רבותיה (מה היתרון בזה), דשרבא בסיורא מאי אתני (מה תועלת בך בצוהרית)? אמר לה: זיל, לימנו בך ישראל ימים ושנים, אמרה ליה: יומא נמי אי אפשר דלא מנו ביה תקופתא (גם בשמש צריכים לשנות את התקופות) דכתיב והיו לאורות ולמועדים וגו', זיל, ליקרו צדיקים בשמך; יעקב הקטן, שמואל הקטן, דוד הקטן, חזיה דלא קא מתבא דעתה (ראו שלא נתיישבה דעתה), אמר הקביה הביאו כפורה עלי על שמיעתתי את הירח, והיינו דקאמר רבי שמעון בן לקיש, מה נשתנה שיעיר של ראש חודש שנאמר בו לך? אמר הקביה שיעיר זה יתא כפורה על שמיעתתי את הירח (וחלין ס:).

בביאור סוף המאמר, הביאו כפורה עלי וכו', כבר כתב מהר"ל דל כספר באור הגולה (באר רביעי דיה בפי' דשברותי) שגדר "כפורה לך" היינו סילוק תרעמת שיש מצד הבריות עליו ית', שגואה כאילו יש חסרון במעשי ה' במה שאור הלבנה תמנע לגמרי בכל חודש, והתיקן החלונת הא בקנה שער ששי"ת חפץ בקטנות, היינו בהתמטות וצננות, והיא מעלה עליונה, כי היא גורמת התקרבות אל ה', ועל זה מורה קרבן ראש חודש, כי "קרבן פירושו התקרבות, היינו שיעקר התקרבות לך הוא כשהלבנה במיעוט הנמוך, היינו כשהאדם מבטל את עצמו לגמרי, לפי חיסור חיה גילש עתה לבאר בסיד את פרטי המאמר, אולי יכנו השי"ת להבין בקטנותו משה מדברי הכמים חידוהם.

40

שני המאורות הגדולים" מרמזים על שני אופנים של הצננות אורי ית' ורחמי להשגת האדם: על ידי השכל, ועל ידי הלב, בעולם המתוקן - במצב שעלה במחשבה להיבראות - השכל תלב שרים בכתם, וטורלים בידו וכל מה שמוטב בשכל מיד מוטב אל הלב בשלמותו, ובמצב זה אין "גדלות" הלב סותרת לעבודת ה' המימה, וכמאמר הכתוב "יגבה לבו בדרכי ה'" (ד"ב י. ו.), כי "בזהות" זו היא לגמרי לשם שמים, (וכן יהיה בעולם התיקון לעתיד לבא, כמו שאומרים "הי רצון... למלאות גימית הלבנה... ויהיה אור הלבנה, כאור החמה וכו').